

Биринчидан "Дори-дармон" давлат-акционерлик уюшмаси ходимларининг меҳнат муносабатлари ва уларни ижтимоий ҳимоя қилиш амалдаги Меҳнат тўғрисидаги қонунлар мажмуи, "Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисида"ги, "Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида"ги, "Қасаба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари тўғрисида"ги қонунлар, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 8 февраль 1994 йилдаги 57-сонли "Иқтисодиётнинг давлат тасарруфидан бўлмаган секторда банд фуқароларнинг меҳнат муносабатларини ҳамда уларни ижтимоий ҳимоя қилишни тартибга солиш тўғрисида"ги қарори ва бошқа ҳужжатлар билан тартибга солинади.

Иккинчидан "Фармация" республика ишлаб чиқариш бирлашмасини "Дори-дармон" давлат-акционерлик уюшмасига, хусусий, жамоа ва акционерлик дорихона муассасаларига айлантирилганда ишдан бўшатилаётган ходимларга қонунларнинг талаблари тadbик қилинади. Бўшатилаётган ходимларни ишга жойлаштирилиши, янги лавозимда ишлаши учун ўқишга жўнатилиши тўғрисидаги қондаларга риоя қилиниши шарт. ("Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисида"ги Ўзбекистон Қонунининг 20-моддаси 5-банди).

Ходимларни ишдан бўшатиш тўғрисида камида икки ой олдин шахсан тилхат орқали огоҳлантирилади.

Ходимлар сони еки штат қисқартирилиши муносабати билан ходимлар бўшатиладиган Ўзбекистон Республикаси меҳнат қонунлари мажмуининг 42-моддаси ва жамоа шартномасидаги уларни ишда қолдиришга доир имтиёзли ҳуқуқ ҳисобга олинади.

Ходимлар сони еки штат қисқартирилиши сабабли корхона, муассаса ва ташкилотларда раҳбар ходимга ёзма равишда бошқа иш таклиф қилади.

Ходим бошқа корхона, муассаса ва ташкилотга

муурожаат қилиш еки иш билан таъминлаш хизматининг бепул воситачилиги орқали янги иш жойи танлаш ҳуқуқига эга.

Маъмурият ҳар бир ходимнинг касби, ихтисоси, малакаси ва иш ҳақининг миқдорини кўрсатган ҳолда ишдан бўшаши лозим бўлган ходим тўғрисидаги маълумотларни иш билан таъминлаш хизмати маҳаллий ташкилотига камида икки ой олдин маълум қилиши шарт.

Барча чора-тадбирлар кўрилишига қарамай ходимни штат қисқариши муносабати билан ўз вазифасидан озод қилишга тўғри келса, қасаба

масала ходимнинг иштирокисиз кўрилиши мумкин.

Қасаба уюшма кўмитасининг йиғилишида 50 фоиздан кам бўлмаган кўмита аъзолари қатнашса, у ҳақиқий ҳисобланади ва қатнашганларнинг кўпчилиги овози билан қарор қабул қилинади.

Қасаба уюшма кўмитаси қабул қилинган қарор тўғрисида маъмуриятнинг хатини олган кундан бошлаб ўн кун муддат ичида маъмуриятга ёзма равишда хабар қилиши керак. Маъмурият қасаба уюшма кўмитасининг розилигини олган кундан бошлаб бир ой муддат ичида ходим билан

вақтдан бошлаб, уч ой муддатга меҳнат стажини сақлаб қоладилар.

Учинчидан, қуйидаги ҳолларда штатлар қисқариши муносабати билан ишдан бўшатиладигани керак.

— Ходим вақтинча меҳнат қобилиятини йўқотган даврда (вақтинчалик меҳнат қобилиятини йўқотганлик сабабли тўрт ойдан кўпроқ вақт давомида ишга сурункасига келмай қолган тақдирда, башарти қонунларда муайян касал бўлган шахсларнинг иш жойини (вазифасини) сақлаб туришнинг бундан кўра кўпроқ муддати

ёшга тўлмаган болали аёллар, ўн тўрт ёшга тўлмаган еки ўн олти ёшга тўлмаган ногирон болали елғиз оналар (МҚМнинг 197-моддаси).

Тўрттинчидан, дорихона муассасалари ишга қабул қилиш ва ишдан бўшатиш, иш куни тартибини ўрнатишни, сменали иш жорий қилишни амалдаги меҳнат қонунлари асосида олиб боради.

Дорихона муассасаларида ишловчи барча ходимларга меҳнат дафтарчалари юритилиши лозим (МҚҚнинг 26-моддаси).

Ходимларга амалдаги қонунларда кўрсатилган миқдоридан кам бўлмаган меҳнат таътиллари ҳар йили берилади. (МҚҚнинг 80-моддаси).

Ходимларнинг энг кам иш ҳақи энг кам иш ҳақи миқдорига мос бўлиши шарт. (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 08.02.94 й. 57-сонли қарори, 2-бўлимнинг 5-банди).

Республикада амалда бўлган пенсия билан таъминлаш тўғрисидаги қонун ҳуқуқидан ходимлар фойдаланадилар.

Вақтинчалик меҳнатга лаёқатсизлик ҳомиладорлик ва фарзанд кўриш даврига тўланадиган нафақалар тиббиёт муассасалари томонидан берилган вақтинчалик меҳнатга қобилиятсизлик варақаси асосида тўланади. (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси қошидаги ижтимоий сугурта жамғармаси тасдиқлаган. 10.02.94 й. № 08-391).

Меҳнат қонунларига ҳамда меҳнат муҳофазаси қондаларига риоя қилиниши устидан назорат олиб бориш қасаба уюшмалари, шунингдек, улар ихтиёрида бўлган меҳнат соҳасидаги ҳуқуқ ва техника нозирлари томонидан (шу нозирлик тўғрисидаги низомларга биноан) амалга оширилади (МҚМнинг 286-моддаси).

Иш берувчилар ва ходимлар ўртасида пайдо бўладиган бахслар белгиланган тартибда амалдаги қонунчиликка мувофиқ суд томонидан ҳал қилинади (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 08.02.94 й. 57-сонли қарори, 11-бўлим, 9-банди.)

ҲЕЧ КИМ ДОҒДА ҚОЛМАЙДИ

Вазирлар Маҳкамасининг шу йил 11 мартдаги "Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш вазирлигининг дорихона муассасаларини давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш" тўғрисидаги қарори муносабати билан бир гуруҳ дорихона ходимларидан саволлар тушди. Уларда мазкур қарорнинг амалга оширилиши жараёнида соҳа ходимлари ўртасида ишсизлик келиб чиқаришидан ташвиш

уюшмасининг олдиндан розилиги олинб, бир ойлик нафақа пули тўланган ҳолда ишдан бўшатилиши мумкин.

Қасаба уюшма кўмитасининг олдиндан розилигини олиш учун маъмурият ишга қабул қилиш ва ишдан бўшатиш ҳуқуқига эга бўлган мансабдор шахс имзоси билан қасаба уюшма кўмитаси номига ишдан бўшатиладиган ходимнинг исми, отасининг исми, унинг лавозимини ва Меҳнат қонунлари мажмуининг моддаси ва бандини кўрсатиб хат ёзади. (Ўзбекистон Меҳнат қонунлари мажмуининг 41-моддаси, 1-банди).

Қасаба уюшма кўмитаси бу масалани йиғилишда мазкур ходим иштирокида кўриб чиқиши керак. Ходим ўз вақтида огоҳлантирилган бўлиб, у йиғилишда сабабсиз қатнашмаса,

меҳнат шартномасини бекор қилиши мумкин.

Корхоналар, муассасалар ва ташкилотларда ходимлар сони ва штатлар қисқартирилиши муносабати билан ишдан бўшатиладиган ходимларнинг иш қидириш даврида олдинги иш жойидаги икки ойлик ўртача иш ҳақи ишдан бўшатиш нафақаси қўшиб ҳисобланган ҳолда сақланиб қолади. Ходимлар ишдан бўшатиладиган кундан бошлаб 10 иш кун ичида иш қидирувчи сифатида рўйхатдан ўтсалар, давлат иш билан таъминлаш хизматларининг маълумотномасига биноан учинчи ой учун ҳам олдинги иш жойидан ўртача иш ҳақи олишга ҳақлидирлар. Юқоридаги сабабларга кўра ишдан бўшатиладиган ходимлар ҳар қандай ҳолатда ҳам ишдан бўшаган

белгиланмаган бўлса, яъни Меҳнат қонунлари мажмуининг (МҚМ) 41-моддасининг 5-бандига асосан ишдан бўшатишдан ташқари, (МҚҚнинг 41-моддаси, 3-бўлим).

— ходим меҳнат таътилидалиги даврида (МҚМнинг 41-моддаси, 3-бўлим:)

— мазкур корхонада меҳнат жароҳати олган еки касб касаллигига чалинган шахслар (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 8.02.94 й. 57-қарори).

— пенсия ёшига етган шахслар (муддатидан олдин пенсияга чиқиш ҳуқуқига эга бўлган 53 ёшга тўлган аёллар, 56 ёшга тўлган эркеклар (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 8.02.94 й. 57-қарори, 9-бўлим).

— ҳомиладор аёллар ва уч

Қуйидаги саволларга Ўзбекистон Республикаси давлат мулки кўмитасининг масъул ходими Мансуржон Зиннуров жавоб беради.

Мен Бўзсув жамоа хўжалигида 17 йилдан буён мироб бўлиб ишлайман. Хўжаликка қарашли икки хона ва пешайвонли уйда яшайман. Бинонинг ярмига жойлашган тиббий пунктда рафиқам 14 йилдан бери санитарка бўлиб ишлайди. Шифохона санитаркалари уларини бепул хусусийлаштириш ҳуқуқига эгами?

Собиржон ОБИДЖОНОВ,
Тошкент вилоятининг
Зангиота тумани.

Оилангиз билан яшаётган бино хўжалик ҳисоб балансида тиббий пункт деб кўрсатилган бўлса хусусийлаштириш мумкин эмас. Хўжалик балансида уй-жой ҳисобида турса, сизнинг масалангиз жамоанинг умумий мажлисида кўриб чиқилиб, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 7 августдаги қарорига биноан бепул хусусийлаштириб берилиши мумкин.

1. Хусусийлаштирилган икки қаватли уйнинг ўртадаги деворларини олиб ташлаб, хоналарни катталаштиришим мумкинми?

2. Туман коммунал хўжалигидаги масъуллар иситиш батареялари ўрнатишимга рухсат беришмаяпти. Шу тўғрисида?

Олим ВАЛИЕВ,
Хоразм вилояти, Янгибод тумани.

1. Уй-жой қурилишидаги техник хавфсизлик қондаларига биноан уйлар хоналарини бузиб, кенгайтириш, ўзгартириш мумкин эмас.

2. Батареяларни алмаштиришга муурожаат қилиб, рухсат олишингиз мумкин.

